

Gdy w Polsce upadł komunizm, w Nepalu partia komunistyczna parła do władzy. Gdy w naszym kraju utrwalał się ustrój demokratyczny, nepalscy komuniści wznieśli wojnę ludową.

Ruch komunistyczny w Nepalu jest od lat głęboko podzielony zarówno w kwestii polityki zagranicznej, jak i stosunku do monarchii. Z płątaniny proradzieckich i prochińskich ugrupowań na początku minionej dekady wyłoniły się dwie główne siły: Komunistyczna Partia Nepalu (Zjednoczona Marksistowsko - Leninowska) [Nepal Kamyunist Parti (Ekikrit Marksvedi - Leninvadi)], opowiadająca się za wielopartyjną demokracją ludową oraz ortodoksyjnie maoistowskie Centrum Jedności [Masal], występujące jako Zjednoczony Front Ludowy Nepalu [Samyukta Jana Morcha Nepal].

Wybory w 1994 r. wygrali Zjednoczeni Marksści (partia proleninowska), którzy utworzyli rząd mniejszościowy (w wyborach 1999 r. KPN - ZML zdobyła 32 % głosów), natomiast w Centrum Jedności doszło do rozłamu, w wyniku którego powstała Komunistyczna Partia Nepalu - Maoistowska [Nepal Kamyunist Parti - Maobadi].

Komisja wyborcza nie uznała prawowitości tej frakcji ZFLN. W związku z tym jej działacze zaczęli kontestować wybory. Po represjach wobec maoistów w dystryktach Rolpa i Rukum w 1995 r. KPN/M zdecydowała się na podjęcie walki zbrojnej. 13 lutego 1996 r. proklamowała rozpoczęcie wojny ludowej (jana yuddha). Jej celem miała być „socjalistyczna i komunistyczna republika ludu”. Na czele walki stanął Przewodniczący Prachanda (właśc. Pushpa Kamal Dahal). Jego zastępcą został dr Baburam Bhattarai.

[mc4wp_form id="84"]

W początkowym okresie maoiści zaczęli od strzelb domowej roboty i tradycyjnych noży kukri. Jednak w krótkim czasie stali się znaczącą siłą. Dziś potencjał maoistowskiej guerilli obliczany jest na 4000 -5000 członków kadry i kilkanaście tysięcy ochotników wsparcia. Znaczenia KPN/M nie osłabił nawet rozłam, w wyniku którego w grudniu 1998 r. wyodrębniła się bardziej umiarkowana Patriotyczna Liga Komunistów. Do kwietnia 2001 r. w walkach zginęło 1900 osób.

W latach 1995 - 96 maoiści działali w środkowo - zachodnich dystryktach: Rolpa, Rukum, Salyan, Jajarkot, Kalikot, Gorkha i Sindhulia. W 1997 r. rozszerzyli swoje wpływy na dystrykty: Dang, Surkhet, Dolpa, Pyuthan, Lamjung, Tanahu, Dhading, Makawanpur, Kavre, Sindhupalchok, Ramechhap, Dolakha i Udayapur. Łącznie aktywność maoistów odnotowano w 68 z 75 dystryktów; w 32 utworzyli oni swoje

rzędy ludowe.

Obszary podporządkowane Ludowemu Rządowi Rewolucyjnemu podzielone są na 3 strefy. Strefa wschodnia obejmuje obszary na wschód od Sindhuli i Makwanpur oraz część Lalitpur; jej komendantem jest Yan Prasad Gautam ps. Alok. Strefa zachodnia (Rapti, Bheri, Karali, Sethi – Mahakali i Gandaki) pozostaje pod kontrolą Krishna Bahadur Maharay, pełniącego zarazem funkcję dowódcy sił zbrojnych maoistów.

Pieczę nad strefą centralną sprawuje sam Baburam Bhattarai. Fundusze na działalność rządów ludowych pochodzą z napadów na banki (250 mln z rocznego budżetu KPN/M szacowanego na ponad 5 mld rupii), podatków nakładanych w strefach wyzwolonych, wymuszeń od przedsiębiorców czy składek sympatyków.

Na kontrolowanych przez siebie obszarach maoiści sprawują realną władzę. Nie tylko zagrozili lokalnym wyborom w 1997 r., ale też organizują władzę sądowniczą (przykładowo gwałciciele traktowani są wedle życzenia ofiar), przeprowadzają reformy starając się zapewnić wieśniakom równy dostęp do zasobów, tworzą szkoły i przychodnie, dbają o rozwój rolnictwa. Polityka ta zapewnia im poparcie znacznej części ludności, zwłaszcza mniejszości etnicznych (w tym wojowniczych Gurkhów!). Maoiści potępiają bowiem hegemonię hinduizmu, języka nepali i narodowości Khas w Nepalu obiecując autonomię grupom etnicznym (w tym celu np. podpisali porozumienie z Khumbhuwar Liberation Front kierowanym przez Gopala Khumbu). Z drugiej strony wykorzystują silne wśród Nepalczyków nastroje antyindyjskie – dominujący Nepalski Kongres Narodowy postrzegany jest jako partia proindyjska.

Maoistom sprzyja przede wszystkim trudna sytuacja społeczna i zacofanie Nepalu. W tym kraju 80 proc. ludności zatrudnionej jest w rolnictwie, tymczasem nieudane próby przeprowadzenia reformy rolnej w 1964 i 1994 r. nie rozładowały „głodu ziemi”. Konfliktowym staje się problem bezrobocia – co roku 500.000 młodych ludzi trafia na rynek pracy. Sytuację prowokują jeszcze drastyczne kontrasty majątkowe: 71 proc. majątku należy do 12 proc. obywateli, natomiast zaledwie 3,7 proc. jest w posiadaniu 20 proc. najbiedniejszych. O ile w Katmandu przeciętny dochód wynosi 21.000 rupii (312 USD) na głowę mieszkańca, to w biednych regionach wiejskich zaledwie 5000 rupii. Dodać do tego należy rozpowszechnioną w administracji korupcję i nieustanne walki frakcyjne paraliżujące główne partie Nepalu, zwłaszcza NKN. Policja, na której spoczywa zasadniczy ciężar działań, jest zdemoralizowana i słabo uzbrojona. Armia zazdrośnie strzegąc swej pozycji nie zgadza się na dozbrojenie sił policyjnych.

Maoistowska rebelia w Nepalu ma też swoje reperkusje w krajach sąsiednich. Bojownicy Towarzysza Prachandy współpracują z maoistowskimi grupami zbrojnymi

w Indiach – Maoist Communist Centre w Biharze i Peoples War Group w Andora Pradesh, a także z separatystycznymi organizacjami takimi jak np. United Liberation Front of Assam. Natomiast nie jest prawdą rozpowszechnione przekonanie, że KPN/M jest wspierana przez ChRL. Władze chińskie odeszły od maoistowskiego awanturnictwa i prowadzą tu bardzo ostrożną politykę. Zresztą nawet w poprzedniej epoce nepalska monarchia była przez Chińczyków postrzegana jako zaporę przed wpływami indyjskimi (dlatego, gdy w 1972 r. w prowincji Jhapa wybuchło maoistowskie powstanie, prochińska frakcja komunistów potępiła tę indyjską agresję).

Przykład Nepalu dowodzi, że różne regiony świata rozwijają się wedle odmiennej dynamiki. Nakazuje nam to sceptycznie patrzeć na rzekomo ogólnoświatowe polityczne trendy takie jak np. trzecia fala demokratyzacji.